

Diagnostika kognitivního deficitu

Trénink kognitivních funkcí

Mgr. Hana Orlíková

Denní stacionář pro seniory,
Oddělení kognitivních poruch,
Národní ústav duševního zdraví

Kognitivní funkce?

- Umožňují orientovat se ve světě
- Umožňují orientovat se v nás samých
- Řídí naše jednání
- Ovlivňují náš citový život
- Ovlivňují naše hodnoty

→ **Umožňují vést SAMOSTATNÝ ŽIVOT**

Které to jsou?

Stárnutí kognitivních funkcí

Ve stáří dochází k přirozenému poklesu NĚKTERÝCH kognitivních funkcí

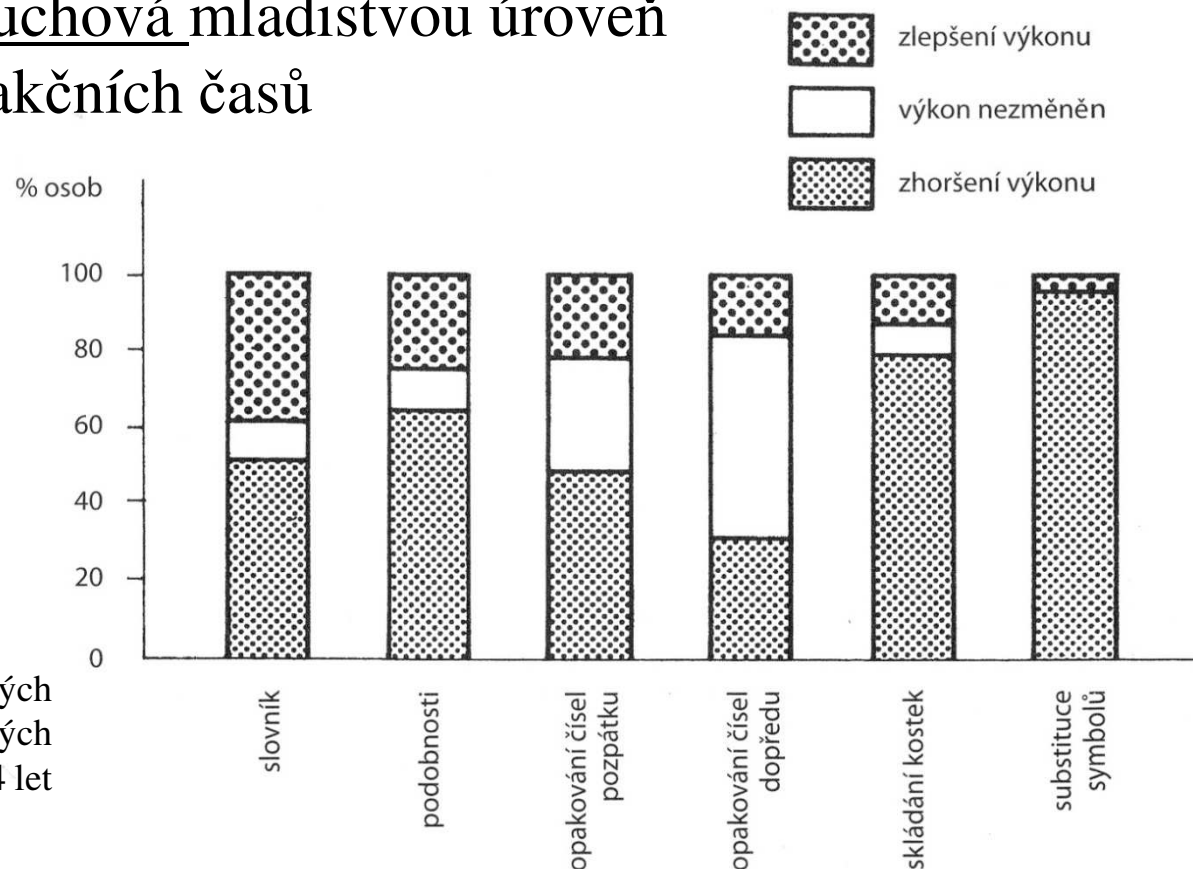
-Zhoršují se od 30.roku

-Některé funkce ubývají rychleji

10 – 15% starších lidí si uchová mladistvou úroveň inteligence a délky reakčních časů

-Verbální IQ zůstává,
- Performační IQ klesá

Změna výkonu v některých schopnostech zkoumaných intelligenčním testem u osob 64-84 let

Psychomotorické tempo a vnímání ve stáří

- Prodloužení reakční doby

- šedesátník reaguje cca o 20% pomaleji než dvacetiletý
- Efekt versus složitost (nové úkoly)
- Čím více NS řeší tím déle
(↓přenos, ↓synapse)
- + další faktory

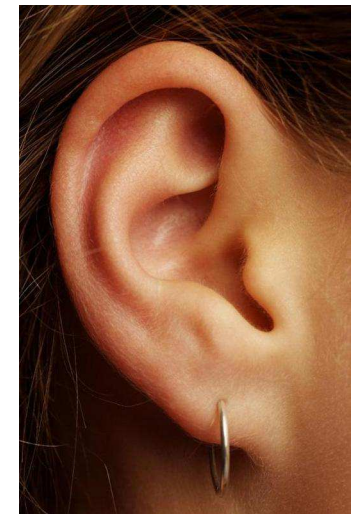

- Zhoršení vnímání

- 90% šedesátiletých zhoršený zrak
- 30% šedesátiletých zhoršený sluch

→ **únava, zhoršení zpracování informací,
zhoršení souhry vnímání a motoriky**

- Zhoršení pozornosti? – vytrvalá x rozdělení

NÚDZ
NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

- Zhoršení všech procesů: vštípení, zpracování, uchování, vybavení, znovupoznání
 - Problém s koordinací kódování a vybavování
 - zhoršení rychlosti i spolehlivosti kódování a vybavení
- Zhoršení krátkodobé paměti
 - Vliv časového omezení u testů na paměť
 - Menší přesnost na detaily
- Benigní zapomínání = tip of the tongue (TOT)
 - Jména, názvy; 90% úspěšnost; nejen ve stáří

Dlouhodobá paměť

- Zhoršuje se také ☹️

Nejvíce epizodická

Sémantická

Zachovalá je implicitní p.

- Ribotova hypotéza ? – lepší vzpomínky na věci dávno minulé nebo nedávne ?

Vliv opakování !! (už ne emocionální náboj)

- Úbytek paměti závisí na kvalitě zpracování informací (fluidní inteligenci)

Zhoršení inteligence ve stáří?

Krystalická inteligence

- Výsledek učení a zkušenosti
- Zachována
- Kompenzuje úbytek fluidní int.

Fluidní inteligence

- umožňuje zpracovávat a organizovat informace, reagovat i na zcela nové situace, rychle se učit
- vrcholí v adolescenci, klesá po 65.roce

Návrat k intelektuálnímu realismu (před věk 12let)

- 10% seniorů
- narušení kategorizace pojmů

Normální stárnutí

- stárnutí **NENÍ** chorobným stavem
- Necítím se nemocen, postarám se o sebe sám =
= jsem zdravý
- Vývojové změny ve stáří
 - změny v kognitivní oblasti
 - změny v oblasti smyslových funkcí a psychomotorických výkonů
 - změny fyziologické
 - vývoj osobnosti v průběhu stárnutí a stáří

Fyziologické změny

- **zhoršení činnosti nervové soustavy:**
 - klesá rychlost reflexů na jednoduché vizuální a akustické podněty
 - zpomaluje se vedení vzruchu nervovými vlákny
- **motorika:**
 - obtíže při cílových pohybech
 - stereotypní pohyby zůstávají nezměněny (př. hra na hudební nástroj)
- **mění se funkčnost těla a orgánů**
 - pokles srdeční kapacity, svalové síly
 - obtíže s dýcháním- menší množství vdechovaného a vydechovaného vzduchu
 - změna stavu kostry 10% tělesné váhy oproti dřívějším 20%
 - poruchy termoregulace - obtížná adaptace

PREVENCE patologického stárnutí paměti

„Use it or lose it“

- Dědičné faktory – neovlivníme
- **Vlivy prostředí**

Zdravá životospráva: příjem tekutin, minerálních látek (jódu)

Pohyb

Společnost ostatních

Trénování paměti

Funguje i u MCI

Co je trénink paměti?

Systematické a řízené procvičování paměti a dalších kognitivních funkcí za účelem dosažení lepších nebo udržení současných mentálních schopností.

- **Součást léčby x volnočasová aktivita** 😊
- Kognitivní resilience a kognitivní rezerva

Různé formy kognitivního tréninku

- Lektorované x na PC příp. on-line
- Skupinové x párové x individuální
- Unimodální x polymodální

K čemu TP slouží

Zlepšuje kognitivní
funkce

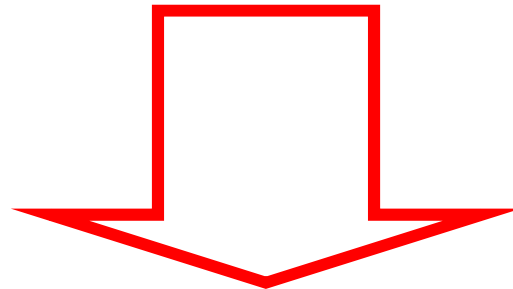

Zvyšuje soběstačnost

Poskytuje informace o
zdraví kognitivních
funkcí

Posiluje sebevědomí

ZVYŠUJE KVALITU ŽIVOTA

Skupinový vs. Individuální TP

+

- Vyšší motivace
- Sociální stimulace
- Posílení sebevědomí v kolektivu
- Dávkování zátěže pro jednotlivce
- Variabilita technik TP

- Individualizovaný přístup – vhodné pro klienty s těžším poškozením kog.funkcí
- Silný vztah: klient-lektor

-

- Různá kognitivní úroveň členů
- Nutnost sladit chování skupiny a potřeby jednotlivce

- Větší nerovnost ve vztahu klient-lektor

Efektivita TP

- Úspěch = přenos do reálného života
- Subjektivní X objektivní efekt
- Krátkodobý X dlouhodobý efekt
- Efektivitu negativně ovlivňuje věk trénovaných

Efektivita TP

- Efektivitu zvyšuje:
 - Relaxace
 - Pečlivý zácvič úloh
 - Kratší sezení častěji
 - Rozvoj metakognice – informace o kognitivních funkcích

Skupinový TP

Vyšší efektivita ve výkonových testech

Vhodný pro klienty s menším postižením

Individuální TP

Nejasná efektivita (málo studií)

Vhodný pro klienty s těžším postižením

NÚDZ
NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

- # Screeningové testy

(MMSE, ACE, CDT)

Dotazník přání a představ

Vstupní rozhovor/diskuse

[illegible]

MINI-MENTAL STATE EXAMINATION - ŽÁZNAMOVÝ LIST											
Jméno / rok narození		Datum vyšetření									
		den	1	2	3	4	5	6	7	8	9
		měsíc									
		rok									

1. ORIENTACE

Jaký den v týdnu je dnes?

Kolikátého je dnes? Jaké je dnes datum?

Který měsíc v roce je nyní?

Který rok je nyní?

Jaké je nyní roční období?

Ve kterém státě jsme?

Ve kterém městě jsme?

Jak se jmenuje tato nemocnice (zdravotnické zařízení)?

Ve kterém poschodí se nacházejme?

2. ZAPAMATOVÁNÍ

Bezprostřední reprodukce tří předmětů: citron lopata

klíč sátek

hubička víza

3. POZORNOST A POČÍTÁNÍ

Opakované odečítání (číslo 7 od čísla 100)

nebo hláskování slova POKRM postupně

100										
93	M	<table border="1" style="width: 30px; height: 20px;"></table>								
86	R	<table border="1" style="width: 30px; height: 20px;"></table>								
79	K	<table border="1" style="width: 30px; height: 20px;"></table>								
72	O	<table border="1" style="width: 30px; height: 20px;"></table>								
65	P	<table border="1" style="width: 30px; height: 20px;"></table>								

4. PAMĚŤ, VÝBAVNOST

Reprodukce tří předmětů z bodu 2:

lopata

sátek

víza

5. POJMEMOVÁNÍ

Ukažte náramenní kostky:

 "Co je to?"

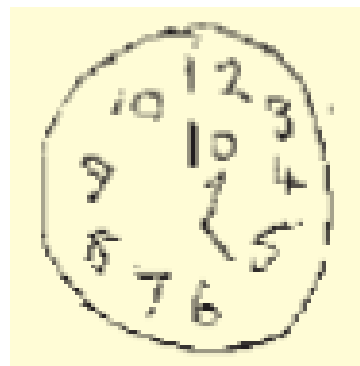
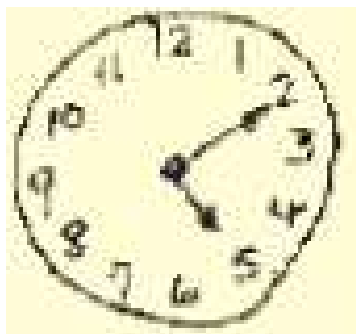
Ukažte tlak:

 "Co je to?"

6. OPAKOVÁNÍ

Opakování vět:

 "Začal jsem být trochu alec".

Zásady trénování paměti

Mít jasný **cíl** – **klient** i trenér

Začínat **relaxací**, bez stresu

Pravidelně **odpočívát** – v rámci lekce, mezi lekcemi

Dát TP **smysl**

Dbát na **pozitivní přístup**

Klienti by měli věnovat lekci **plnou pozornost** –
zodpovědnost trenéra

Zapojovat **tvůrčí činnosti** (zpěv, tanec, kresba)

Zapojovat **představivost**

Zapojovat **více smyslů**

Rozvíjet znalosti klientů o jejich mentálních
schopnostech (**metakognice**)

Co TP dokáže

Zdraví klienti

TP zvyšuje mentální kapacitu, nabízí nové dovednosti a návody jak pomoužívat ment.fce (např. paměť – mnemotechniky), normalizuje očekávání od svých schopností

Klienti s mírným zhoršením mentálních funkcí

(MCI, mírná AD)

Mohou přeceňovat svůj deficit – TP uvádí na pravou míru, navíc nabízí techniky, jak pokles kompenzovat, zaměřuje se také na zautomatizování používání některých pomůcek (např. kalendáře)

Klienti s pokročilejší demencí

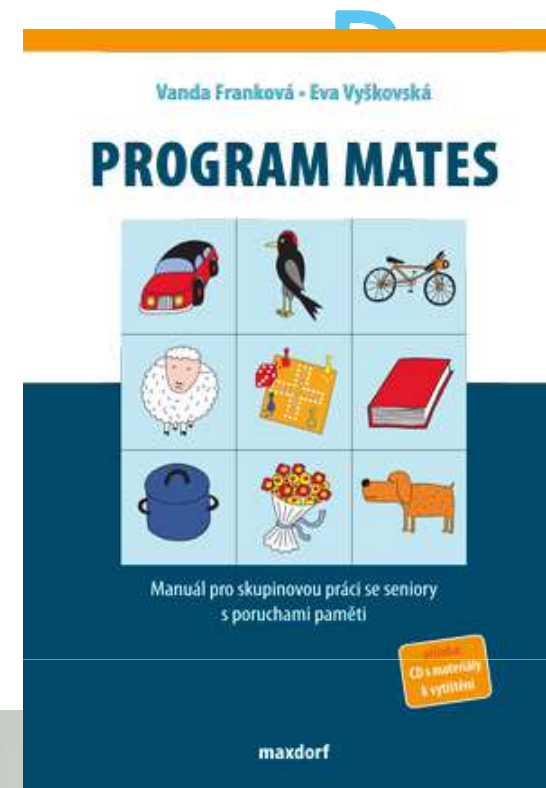
Klient může mít částečný náhled, nebo je bez náhledu – TP respektuje pohled klienta na svůj stav, v rámci možností se trenér snaží o realistické přerámování potíží

TP nabízí aktivizaci, posiluje zachovalé schopnosti a dovednost, zpomaluje progresi onemocnění

Pomůcky k TP

- **karty s obrázky/číslly/písmeny,**
- **puzzle, fotografie, úryvky textů**
- **archy k doplňování (Pfizer, ČALS)**
- **Minisada pro kognitivní trénink (Grifart, AD centrum)**
- **Sada pro kognitivní trénink (ČALS, Lundbeck)**
- **Program Mates (Franková, Vyškovská, Maxdorf)**
- **Program Happy neuron (PC)**
- **Program Cogmed (PC, internet)**

Pomůcky

Jak vypadá lekce

- **Kurz** x jednotlivé lekce
- 1 lekce: **45** – **90** minut
 1. **Relaxace**
 2. Trénink
 3. **Přestávka** – zpěv, diskuse, protažení
 4. Trénink
 5. Závěrečné **zhodnocení**

Co TP klientovi nabízí

Cvičení zaměřená na určitou funkci

Grafomotorika, jemná motorika

Pozornost, vizuální vyhledávání (hledání symbolů na obrázku, srovnávání obr.)

Krátkodobou paměť (kimova hra apod.)

Dlouhodobou paměť, znalosti (kvízy)

Trénink organizačních schopností, plánování, rozhodování (puzzle, komplexní úlohy obsahující více úkolů a přesun pozornosti)

Rozvoj vyjadřování a slovní zásoby (tvorba slov, přesmyčky, synonyma apod.)

Četbu

Aktivní i pasivní

Rozhovor

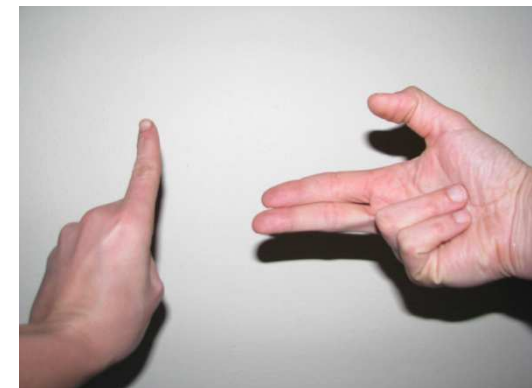
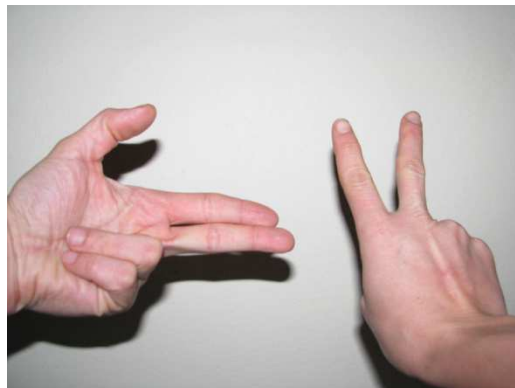
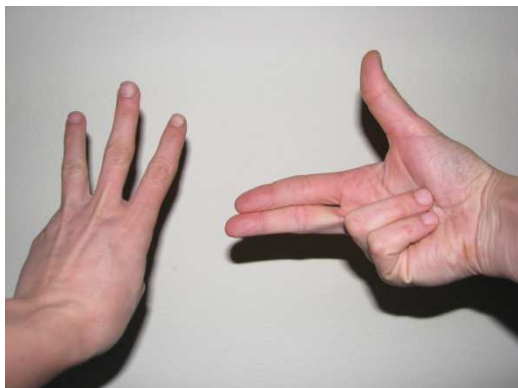
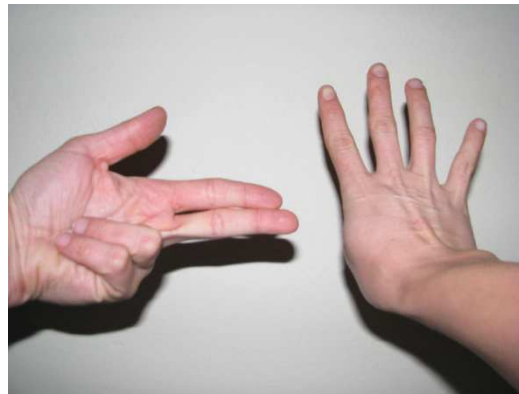
Navazuje na téma TP, četbu, na klientovy vzpomínky

Relaxaci - poslech (zpěv) písniček, protažení

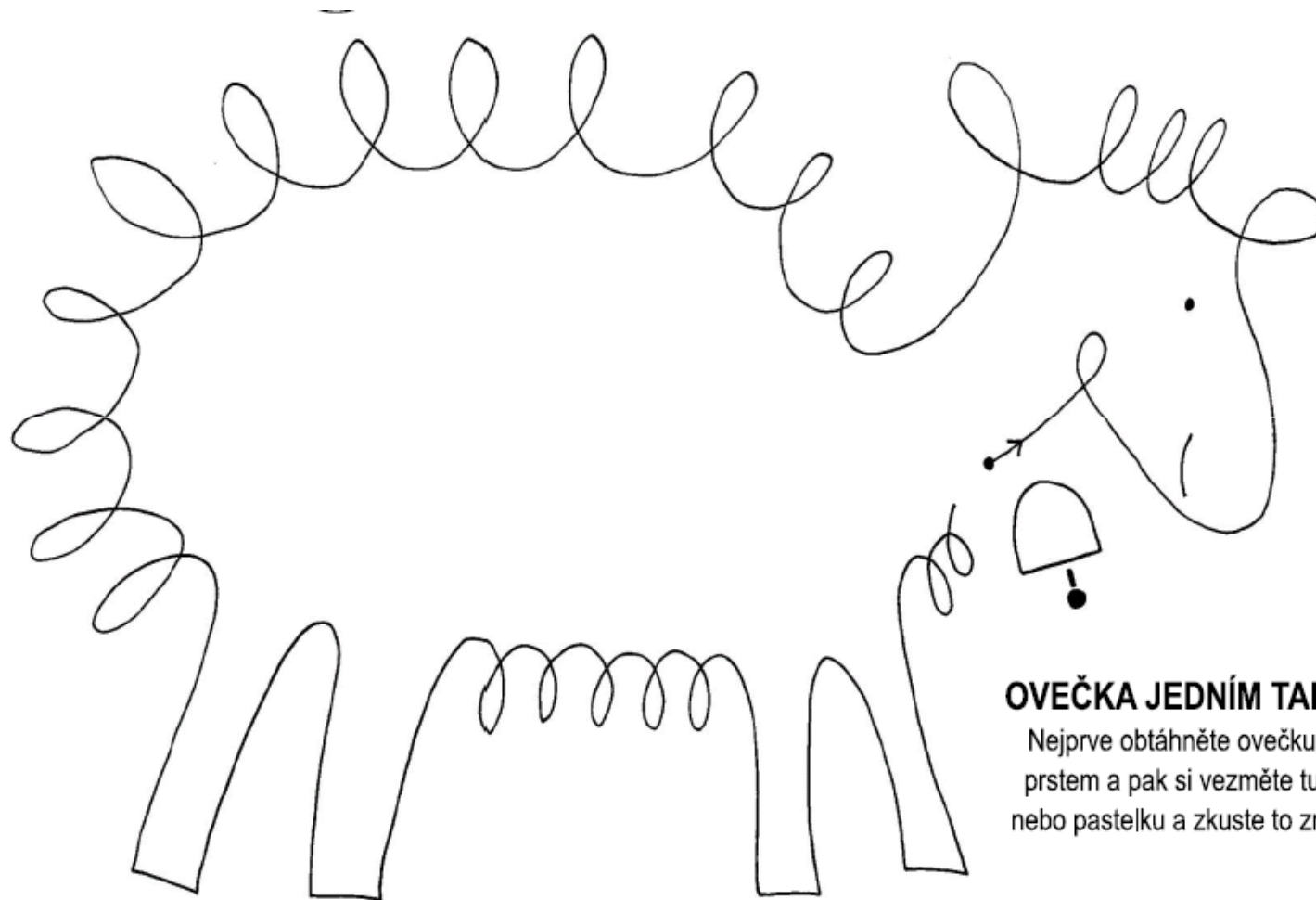
Trénink senzomotorické koordinace, pozornosti, vizuální diferenciacce

- Vyplňování bludišť
- Překreslování
- geometrických obrazců
- Motorická cvičení:
- Obměny „testu cesty“
- Srovnávání obrázků
- Hledání párových obrazců

Grafomotorika

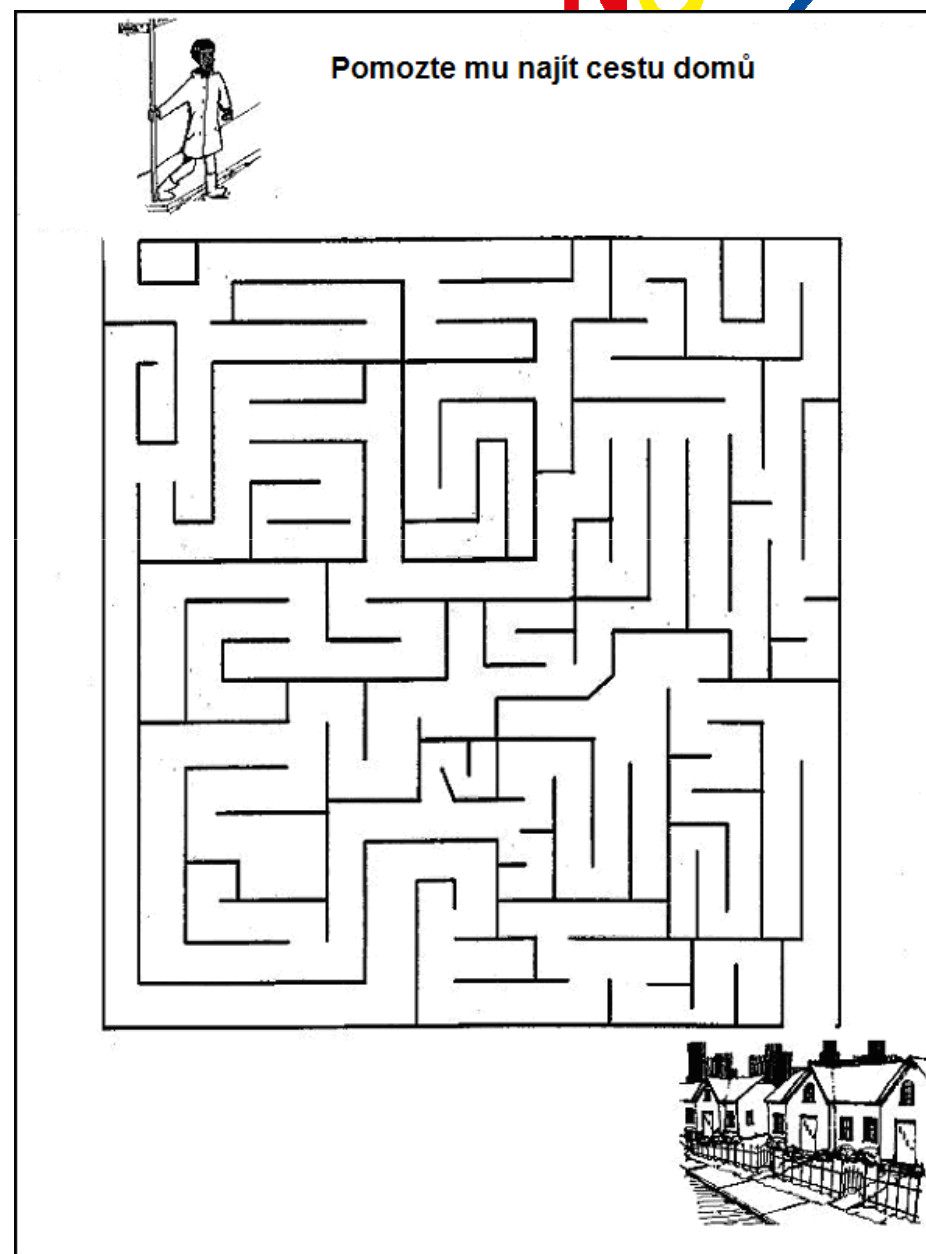

OVEČKA JEDNÍM TAHEM

Nejprve obtáhněte ovečku jen prstem a pak si vezměte tužku nebo pastelku a zkuste to znovu.

Trénink pozornosti

NUD7

Trénink numerických schopností a logiky

- Sčítání, odčítání, násobení ...
- Doplnění znamének
- Doplnění chybějících čísel z řady
- Doplnění chybějících částí obrázku
- Skládání geometrických vzorů dle zadání (např. přeskládávání sirek)

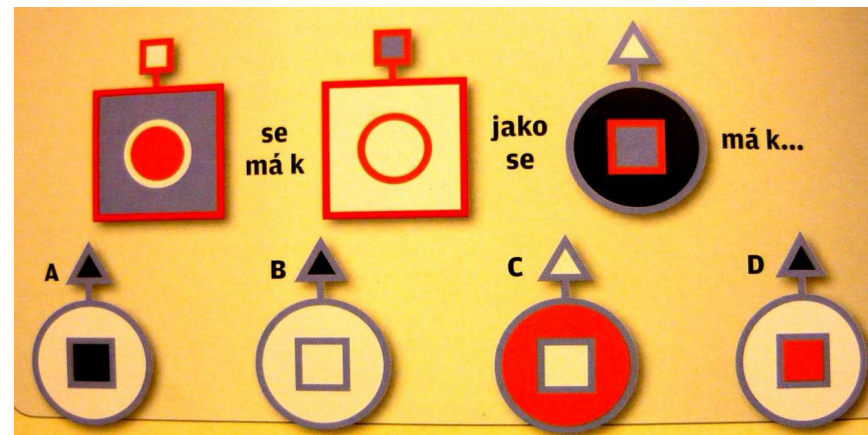
$$4 \dots 2 = 6$$

$$15 \dots 4 = 11$$

$$15 \dots 5 \dots 5 = 5$$

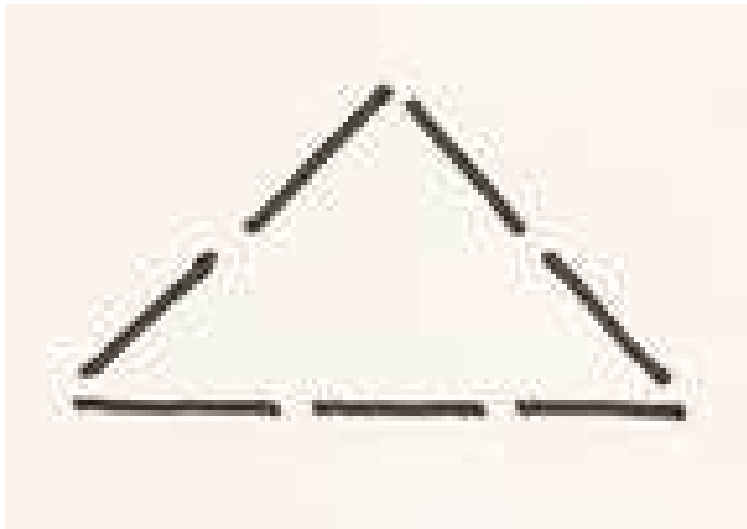
$$7 \dots 3 \dots 4 = 6$$

$$12 \dots 8 \dots 6 = 10$$

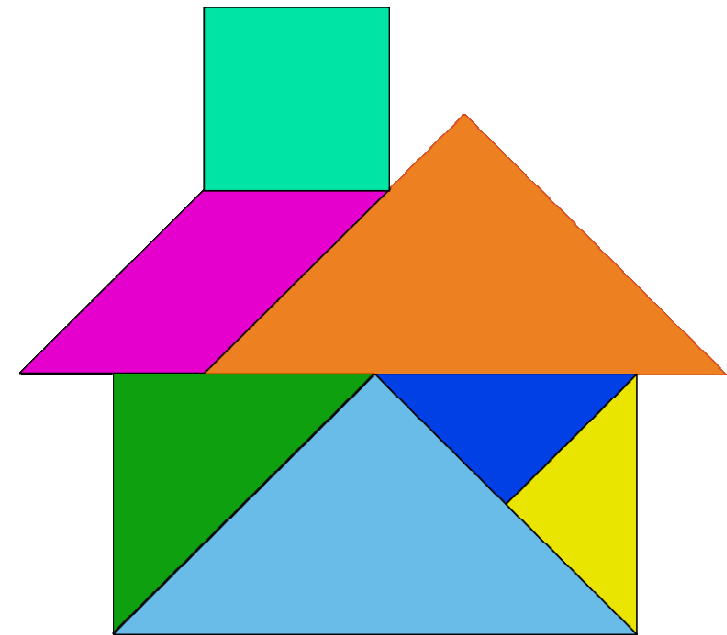
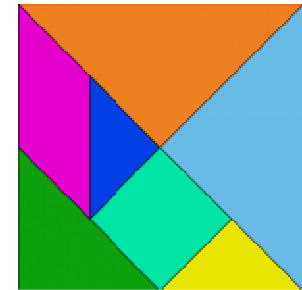

Trénink prostorové orientace

- Přemísťování sirek
- Tangramy

Z jednoho trojúhelníku trojím
přeložením vytvořte 3
trojúhelníky

Trénink slovní zásoby

- Tvorba slov, vět, příběhů na zadané téma/písmeno
- Trénink kategorizace
- Vytvořte co nejvíce názvů věcí k jídlu a pití na zadaná písmena:
 - P:
 - K:
 - O:
- Vytvořte, co nejdelší věty, kde se vyskytují tato písmena:

Trénink jazykových schopností

- Tvorba synonym, antonym
- Pochopení metafor, homonym apod.
- Práce s textem – doplňování, zapamatování informací, kreativní úlohy, abstrahování významu apod.

Práce s textem

Na prázdná místa textu doplňte slova z tabulky

přesazování, nový květináč, světlo a teplo, zalévání, ročním období, vatou, z odtokového otvoru, mírnou vlažnou sprchou, přihnojování, štětečkem, plastový sáček

Jarní péče o pokojové rostliny

Pokud chcete úspěšně pěstovat pokojové květiny, musíte o ně dobře pečovat v každém _____1_____. Nejvíce práce vás čeká nyní na jaře. Čerstvá zemina, _____2_____ a odstranění zaschlých listů povzbudí pokojové rostliny do začátku nové sezóny. Jaro je ideální období pro _____3_____ pokojových rostlin. Rostliny poté začnou opět silně růst a nový substrát brzy prokoření. Neklamným znamením, že už není čas otálet, je prokořeněný bal nebo kořeny vyrůstající z _____4_____.

Aby byly rostliny zdravé, musí být umístěny na místo, které uspokojuje jejich nároky na _____5_____. Správné _____6_____ je pravděpodobně nejdůležitější součástí péče o pokojové rostliny. Rovněž nepodceňujte pravidelné _____7_____. Hnojit byste měli jen v době růstu. Nikdy nehnojte rostliny, je-li půda proschlá nebo přemokřená. Zaprášené lesklé listy pokojových rostlin otírejte vlhkým hadříkem nebo _____8_____. Nové listy neoprašujte, snadno se poškodí. Chlupaté listy oprašujte jemným _____9_____. Chcete-li rostliny po zimě umýt, postavte je na lehký, teplý déšť. Prach a škůdce z listů odstraníte nejlépe _____10_____. Při sprchování použijte _____11_____, abyste zabránili splavení zeminy z povrchu květináče.

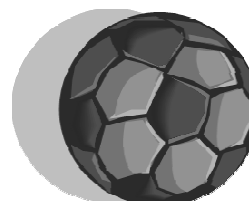
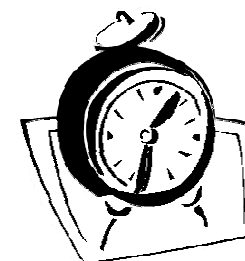
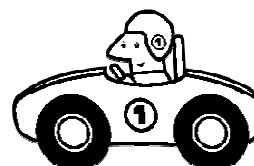
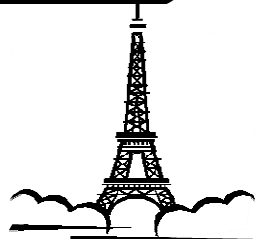
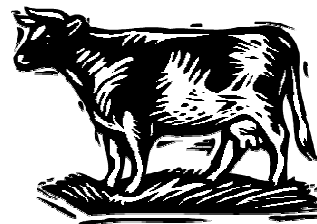
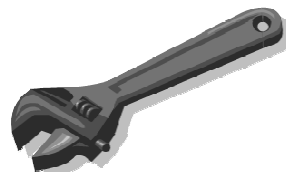
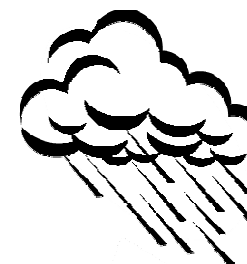
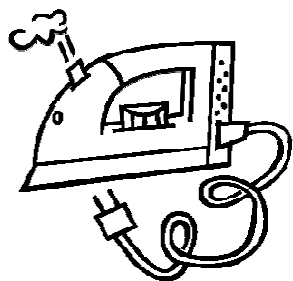
Trénink krátkodobé paměti

- T. pracovní paměti – zapamatování pořadí čísel, písmen apod.
- Trénink verbální paměti - zapamatování příběhu, seznamu slov
- T. ikonické paměti – pexeso
Mnemotechniky (kategorizace
vizualizace, metoda loci,
akrostika, akronyma, a dal.)

Vizuální paměť

Kategorizace - asociace

Zapamatujte si následující seznam

Architektura

Próza

Výtvarné umění

Literatura

Hudba

Tanec

Komedie

Věda

Kinematografie

Poezie

Sochařství

Tragédie

3 ks toaletního mýdla

1 kg rýže

2 l mléka

2 kg brambor

1 kg cukru

šampón

6 vajec

0,5 kg rajčat

toaletní papír

hladká mouka

2 olomoucké tvarůžky

3,5 kg okurek

Procvičování dlouhodobé paměti

- Faktické kvízy
- Doplnění přísloví, pranostik
- Spojování výrazů do významových dvojic

Čína

Egypt

Finsko

Kolumbie

Japonsko

Maďarsko

Indie

Německo

Kanada

Maroko

Rumunsko

Argentina

Ukrajina

Helsinky

Kahira

Tokio

Budapešť

Berlin

Buenos Aires

Ottawa

Dili

Rabat

Bukurešť

Kyjev

Peking

Bogota

Kdo trénuje

- **Laici**
 - **Doma** (www.vzpominkovi.cz)
- **Školení trenéři paměti**
(www.trenovanipameti.cz)
 - **V institucích** (nemocnice, rehabilitační ústavy, DS, DPS)
 - **V aktivizačních centrech**
 - **Doma**

Užitečné odkazy

www.trenovanipameti.cz

<http://adcentrum.nudz.cz/adcentrum/>

www.mneme.cz

Česká literatura o TP

- Preiss, M.; Chrástková, D.; Steinová, D.; Vejsadová, J. **Efektivita trénování paměti**. Praha: Psychiatrické centrum, 2010
- Klucká, J., Volfová, P. (2009): **Kognitivní trénink v praxi**. Grada Publishing, a.s.
- Preiss, M., Křivohlavý, J. (2009): **Trénování paměti a poznávacích schopností**. Grada Publishing, a.s.
- Štěpánková, H., Steinová, D. (2009): **Trénování paměti, metodická příručka**. Psychiatrické centrum Praha.

Materiály na internetu

Cvičení na grafomotoriku

www.detskestranky.cz

www.i-creative.cz

Cvičení na pozornost

www.mneme.cz

Cvičení na prostorovou představivost

Tangramy - <http://kle.cz/tangram/>

Jazyková a paměťová cvičení

www.vzpominkovi.cz

Čeští autoři zabývající se kognitivním tréninkem seniorů

PaedDr. Mária Čunderlíková

MUDr. Vanda Franková

PhDr. Hana Janečková, PhD.

PhDr. Diana Chrástková

Prof. PhDr. Jaro Křivohlavý, CsC.

Doc. PhDr. Marek Preiss, PhD.

Ing. Danuše Steinová

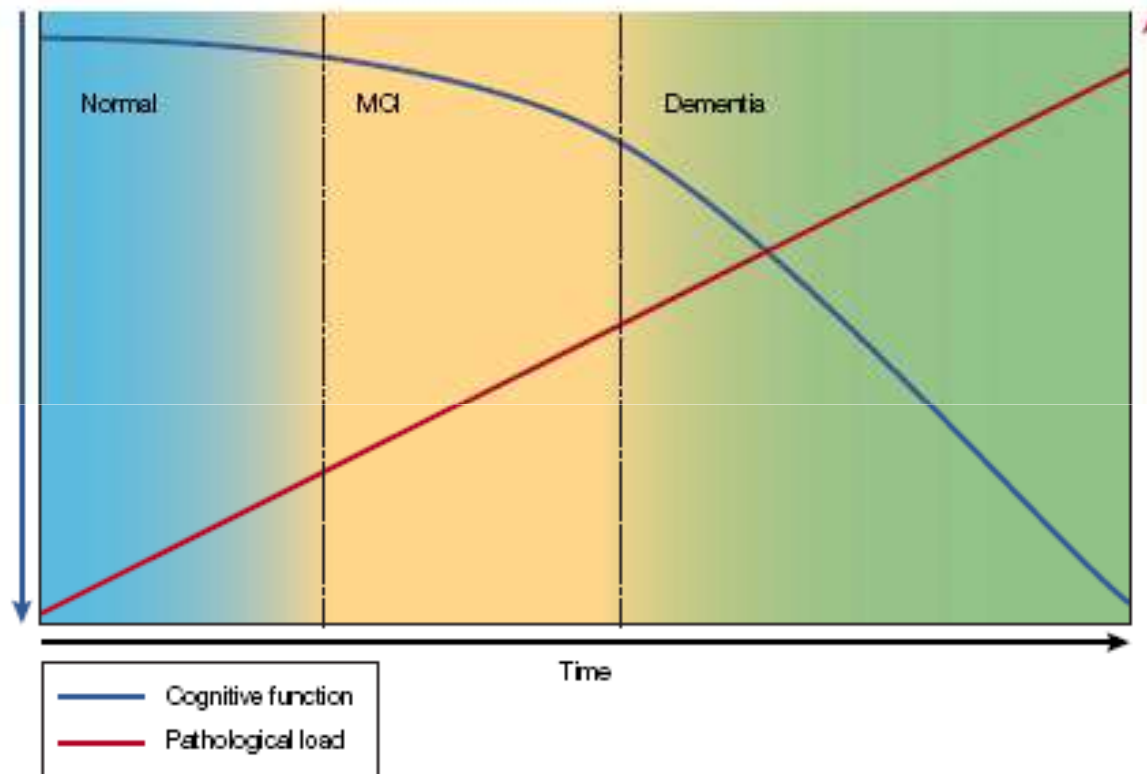
Mgr. et Mgr Jitka Suchá

PhDr. Hana Štěpánková, PhD.

a dal.

Patologické stárnutí

kombinace onemocnění, demence apod.

- ★ Rozhodují **dědičné faktory + prostředí**

Demence

- **syndrom více příznaků: narušení kognitivních funkcí, i psychiatrické příznaky a ztrátu soběstačnosti**
- způsobena progresivním onemocněním mozku
- **Různé typy:**
 - 1) KORTIKÁLNÍ - postižení kůry mozkové a narušení tzv. korových funkcí (paměť, řeč, poznávání předmětů a osob, zrakověprostorové schopnosti): Alzheimerova choroba frontotemporální lobární degenerace.
 - 2) SUBKORTIKÁLNÍ - narušeny podkorové struktury mozku (zejména vnitřní šedá hmota a bílá hmota hemisfér, thalamus) (narušením exekutivních funkcí a motoriky, zpomalením psychomotorického tempa): vaskulární demence, demence při Parkinsonově nemoci, normotenzní hydrocefalus, neurodegenerativní demence (např. Huntingtonova choroba), Wilsonova choroba.
 - 3) KORTIKO-SUBKORTIKÁLNÍ (př. Creutzfeldtova-Jakobova nemoc, nemoc s Lewyho tělísky), při kterých se příčiny i příznaky základních typů demence mohou mísit.
 - 4) S LOKALIZOVANÝMI NEUROLOGICKÝMI PŘÍZNAKY (jako např. mozečkový syndrom, ataxie, afázie apod.)

Diagnostika demence

ABC DEMENCE

Activities of Daily living – aktivity denního života,
soběstačnost

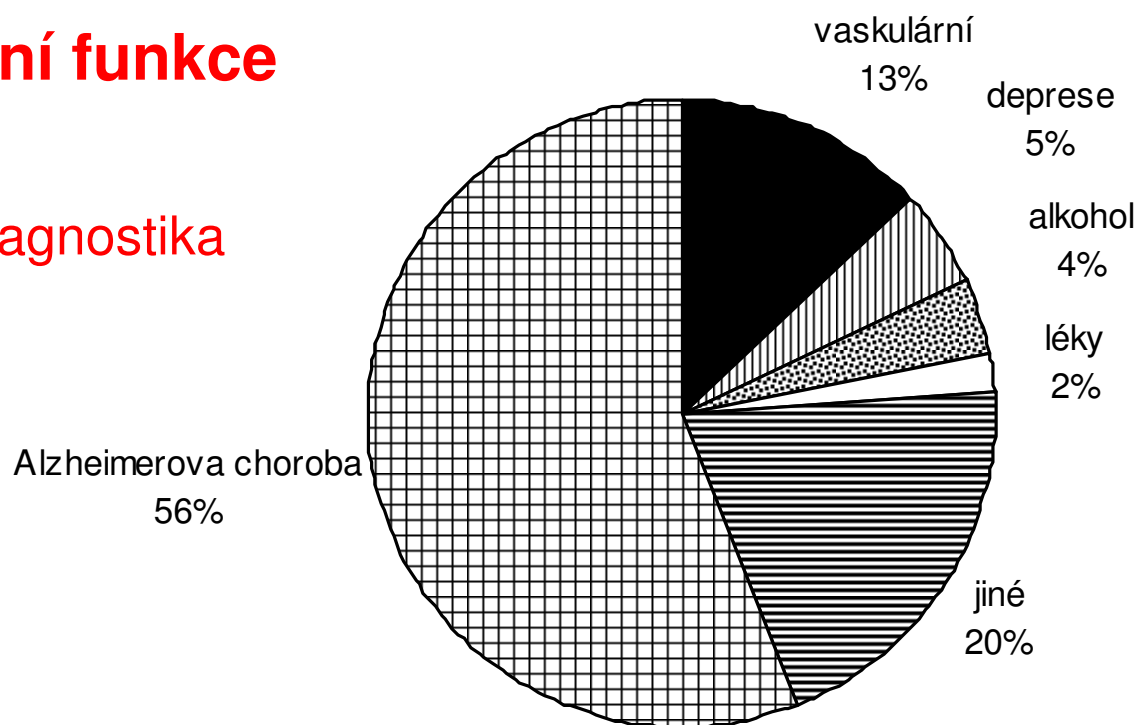
Behaviour – Poruchy chování a afektivní poruchy (BPSD)

Cognition – Kognitivní funkce

Screeningové škály

Neuropsychologická diagnostika

RŮZNÉ TYPY DEMENCE

Hodnocení kognitivního deficitu

- Pomocí přesných neuropsychologických metod (Wechslerova inteligenční zkouška pro dospělé apod.) nebo pomocí screeningových škál
 - Psycholog x lékař, sociální pracovník ...
- Využijeme i pozorování, rozhovoru a informací od blízkých
- Hodnotíme různé poznávací schopnosti podle profilu předpokládaného onemocnění (pozornost, řeč, paměť, exekutivu apod.)
- Podle výsledku v testu osobu označíme za zdravou (pravděpodobně zdravou) nebo nemocnou (pravděpodobně nemocnou)
 - Výsledek porovnáme s průměrem populace (dle věku a vzdělání)
 - Výsledek porovnáme s očekávatelným výkonem (premorbidní stav)
 - Výsledek porovnáme s ostatními výsledky osoby

Screeningové škály

Nejvhodnější pro poradenství, opakované kontroly u lékaře

!! Klinickým vyšetřením bez použití testů odhalí zkušený klinik demenci až při poklesu duševních schopností o cca 30 %. !!

→ **Použití neurokognitivních škál a baterií testů umožňuje:**

- Časnější odhalení poruchy (již při poklesu o 15–20 %).
- Objektivní a reprodukovatelné sledování vývoje poruchy.
- Testy jsou součástí zdravotní dokumentace pacienta a dokladem pro hrazení výkonu ze zdravotního pojištění.

Úskalí screeningových škál:

Screening kognitivních funkcí NENÍ komplexní psychodiagnostika!

KAŽDÝ scr. test část osob označení falešně pozitivně nebo falešně negativně

Vyšší vzdělání zvyšuje výsledný skór – nadhodnocení stavu osoby

Vyšší věk snižuje skór – podhodnocení stavu

NEJPOUŽÍVANĚJŠÍ SCREENIGOVÉ ŠKÁLY V ČR:

MMSE (Minimental State Examination)

ACE (Addenbrooke's Cognitive Examination)

MoCA (Montreal Cognitive Assessment)

CDT (Clock Drawing Test)

Test slovní produkce (verbální fluence – kategoriální,
fonémická)

7MST (7 Minute Screen Test)

A další ...

Slovníček pojmů

Test – subtest

Skór – subskór

Cut off = hraniční hodnota

Pokyny k administraci

Pokyny pro vyšetřovanou osobu

Pokyny k vyhodnocení

MMSE

(Mini Mental State Examination)

Nejpoužívanější screeningový test u lékařů – vázán na předpis kognitiv

Doba administrace: 5-10 minut

0-30 bodů

30 – 27 bodů kognitivní funkce v normě

26 – 25 bodů hraniční nález (u VŠ lépe 27/26 b.)

24 – 18 bodů lehká demence

17 – 6 bodů středně těžká demence

pod 6 bodů těžká demence

Jednoduché globální zhodnocení mentálního stavu

Původně k diferenciální diagnostice demencí (AN, FTD, VD, LBD) –
nejcitlivější na AN

Je součástí jiných screeningových testů (ACE-R), resp. kombinován s jinými
úlohami (7MST, + CDT)

!! Je licencován !! – dostupný pouze koupí od PAR inc.

MINI-MENTAL STATE EXAMINATION • ZÁZNAMOVÝ LIST

Juminda / rok narodenia		Datum vyšetrenia						
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
čas								
miesto								
rok								

1. ORIENTACE

[illegible]

2. ZAPAMATOVÁNÍ

[illegible]

3. POZORNOST A POČÍTÁNÍ

Opis stavka u obračunu (čl. 7 od Zb. 100)	100	M	E	E	O	P
načelo klijentelarnosti prema POREZIMA na oporezivanje	95					
	86					
	79					
	72					
	65					

4. PAMĚŤ, VÝBAVNOST

Reprodukcija je dopuštena uz izdavanje 2.

5. POJMENOVÁNÍ

Ukrajne nam niovechodinky	Co p 10"								
Ukrajne nam nio	Co p 10"								

6. OPRAKOVÁNÍ

[illegible]

7. TŘÍSTUPŇOVÝ PŘÍKAZ

Foratín (sčítání obyvatel v příloze)

Uvedte, zda patří do vaší skupiny

jakékoli by jedné z polovin obyvatel národa

a pokud se na

B. ČTENÍ A SPLNĚNÍ PŘÍKAZU

Formule n° (numéro pédagogique) : [] [] [] [] [] [] []

ZAVIETČOK

g. PSANI

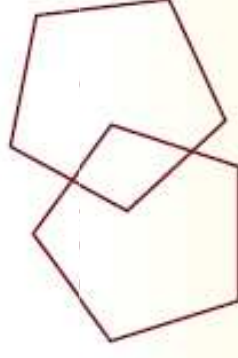
[illegible]

10. OBKRESLOVÁNÍ

[illegible]

CELKOVÉ SKORE

CELKOVÉ SKORE

ZAVŘETE OČI

MMSE - struktura

POZORNOST a ORIENTACE

Časoprostorová orientace
+ Orientace v místě
Sedmičkový test

PAMĚŤ

Nové informace (3 slova)
Vštípení
Vybavení okamžité

JAZYK

Porozumění (pokyny)
Psaní a čtení
Opakování vět
Pojmenování předmětů

ZRAKOVĚ-PROSTOROVÉ A PERCEPČNÍ SCHOPNOSTI

Kresba protínajících se
obrazců

MMSE - použití

VÝHODY

Spolehlivě odlišuje střední a pokročilá stadia AN od zdravých

Jednoduchá interpretace výsledků - srozumitelný lékařům a soc.pracovníkům

Pohodlná administrace a vyhodnocení

Ověřen v mnoha studiích

NEVÝHODY

Příliš stručný a hrubý nástroj (vliv věku, vzdělání, nálady)

Nehodí se pro osoby s MCI nebo počínající demencí od zdravých

Nehodí se pro subkortikální demence (př. LBD)

Nemá alternativní formy

Nedostupný – legálně pouze od PAR (cca 1 USD/1 administraci)

ACE-R

(Addenbrooke's Cognitive Examination) - revize

Doba administrace: 20-40 minut

0-100 bodů

90-100: zdraví

80-90: hraniční skóre, MCI

80 a méně: demence

Vysoce senzitivní pro dg. demence

Umožňuje bližší náhled na diagnózu (AN, FTD, VD, LBD)

Jeho součástí je MMSE

Český překlad validizován, existuje i novější česká revize ACE-R

Dostupný:

<http://www.pcp.lf3.cuni.cz/adcentrum/dotazniky.html>

www.kognice.cz

ADENBROOKSKÝ KOGNITIVNÍ TEST (revidovaná verze 2010)

Address of office of	Administrative	
Country or state of	Province or region	
City or town (or village)	Latitude	Longitude
Date when completed	DATE OF VISITING	

100

CELKOVÝ SKÓR		SKÓRE	
CELKOVÝ SKÓR	ACE-R	100	100
	MMSE	30	30
ROZPOZNÁVÁNÍ KONTEXTU	úroveň 1, 2, 3	10	10
	úroveň 4, 5, 6, 7, 8	20	20
	úroveň 9, 10, 11, 12, 13	14	14
SLOVNÍ PRŮVLEK	úroveň 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8	20	20
	úroveň 9, 10, 11, 12, 13	14	14
	úroveň 14, 15, 16	16	16

100

	ACE-R	100	100
	MALE	50	50

10

[illegible]

THE

Pro výpočet poměru použijeme výsledky dosazené pouze skóre získané v úloze č. 17 (vybavení – recall).

(nezvádejte pacienti s F + J)

	+ J	+ J					
Verbální fluence <i>(viz subtesty)</i>							
Orientace <i>(viz subtesty)</i>							

(nezvádejte pacienti s A, A₁)

POMĚR

Pro výpočet poměru použijeme výsledky dosazené pouze skóre získané v úloze č. 17 (vybavení – recall).

(nezvádejte pacienti s F + J)

	+ J	+ J					
Verbální fluence <i>(viz subtesty)</i>							
Orientace <i>(viz subtesty)</i>							

(nezvádejte pacienti s A, A₁)

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

III. Demence s Lewyho tělisky

Pacienti trpící demenci s Lewyho tělisky často selhávají ve zrakově-prostorových schopnostech (úlohy 14a–c, 15, 16).

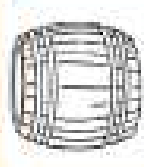
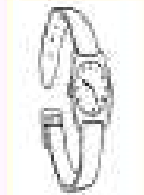
IV. Vaskulární demence

Typický je vícečetný různě vviádrěný defekt ve všech úlohách.

List pro pacienta

ZAVŘETE OČI

二

			
			Amorální demence (FTD) tech – viz subskórc, přičemž za paměť dosadíme
			

sto výška

II. Význam pro odlišení Alzheimerovy choroby (ACH) a frontotemporální demence (FTD)

Pro výpočet poměru použijeme výsledky dosažené v uvedených oblastech – viz subskóre, přičemž za paměť dosadíme pouze skóre získané v úloze č. 17 (výbavení – recall).

Verbalní fluence (viz subkóře)		+ Jazyk (viz subkóře)		=	Jestliže < 2,2 = FTD Jestliže > 3,2 = ACH
Orientace (viz subkóře)		+ Paměť (pouze úloha č. 17)			

(maximální počet je ACH)

III. Demence s Lewyho tělisky

Pacienti trpící demenci s Lewyho tělisky často selhávají ve zrakově-prostorových schopnostech (úlohy 14a–c, 15, 16).

IV. Vaskulární demence

Typický je vícečetný různě vviádrěný defekt ve všech úlohách.

ACE-R - struktura

POZORNOST a ORIENTACE

Časoprostorová orientace
+ Orientace v místě
Opakování slov
Sedmičkový test

PAMĚŤ

Nové informace (3 slova, adresa)
Vybavení okamžité,
Vybavení oddálené – s a bez
náповědy
Proces učení, kvalitativní
hodnocení poruchy paměti
Vybavení již vštípených informací

JAZYK

Porozumění (pokyny)
Psaní a čtení
Opakování slov a vět
Pojmenování předmětů

SLOVNÍ PRODUKCE

2 testy slovní plynulosti –
písmeno P, zvířata

ZRAKOVĚ-PROSTOROVÉ A PERCEPČNÍ SCHOPNOSTI

Kresba protínajících se obrazců,
kresba trojrozměrného obrazce,
kresba hodin
Počítání teček
Rozpoznání neúplných písmen

ACE-R - použití

VÝHODY

Zachycuje demenci včas (i při normálním skóre MMSE)

Komplexní, umožňuje náhled na rozložení kog. schopností a diferenciální diagnostiku

Pohodlná administrace a vyhodnocení

Obsahuje MMSE

NEVÝHODY

Dlouhý, nehodí se ke každodennímu využití

Nehodí se pro osoby se střední a pokročilou demencí

Složitější interpretace výsledků

MoCA

(Montreal Cognitive Assessment)

Doba administrace: 10-15 minut

Vyšetřuje 8 kognitivních domén

existují 2 české verze

Původní od MUDr. J. Rebana z r. 2006

novější tréninková verze od MUDr. A. Bartoše a Mgr. H. Orlíkové (2012)

0-30 bodů, korekce na vzdělání, doplňkový nepovinný skór

Dostatečně senzitivní pro dg. Demence

Neexistuje validizace v čj

Zahrnuje korekci na počet let vzdělání

Dostupný:

<http://www.pcp.lf3.cuni.cz/adcentrum/dotazniky.html>

www.mocatest.org

V aj již 3 verze pro retest, v čj se připravují

Identifikační číslo osoby: _____

Administrátor: _____

MONTREALSKÝ KOGNITIVNÍ TEST MoCA-CZ1

Jméno a příjmení: _____ Datum narození: _____

Datum vyšetření: _____ Dominance (kroužkujte): 1 – pravák, 2 – levák, 3 – ambidexter

Vzdělání (kroužkujte): 1 – ZŠ, 2 – SŠ bez maturity, 3 – SŠ s maturitou, 4 – VŠ Počet let vzdělání: _____

INSTRUKCE	HODNOCENÍ	Nepovinný * skór	MoCA skór																					
ZRAKOVĚ-PROSTOROVÉ A EXEKUTIVNÍ ÚLOHY																								
1. Zkrácený test cesty „Spojte postupně čarou číslice a písmena. Začnete od čísla 1 směrem k A, pak od A ke 2 a tak dále a skončete u E.“	1 bod náleží správně propojeným číslicím a písmenům 1–A–2–B–3–C–4–D–5–E. Čáry se nesmí křížit. Bod může být přiznán i při chybném propojení, jen když se vyšetřovaný/a sám okamžitě opravi.	____	/1																					
2. Obkreslování krychle „Okopírujte tuto kresbu co nejpřesněji na volné místo vedle ní.“	1 bod náleží přesné kopii krychle. Kresba musí být trojrozměrná. Žádné čáry nesmí chybět ani přebývat. Čáry by měly být rovnoběžné, přibližně stejné délky. Lze uznat kresbu kvádra. Pokud kresba nevyhovuje těmto požadavkům, bod se neudělí.	____	/1																					
3. Test kreslení hodin „Nakreslete hodiny. Na ciferník umístěte všechna čísla a vyznačte čas 11 hodin 10 minut.“	Kontura _____ Čísla _____ Ručičky _____ 1 bod náleží za ciferník nakreslený jako kruh. Lze uznat drobné odchylky - např. ne zcela přesné spojení kružnice.	____	/3																					
4. POJMENOVÁNÍ „Pojmenujte tato zvířata.“	Lev _____ Nosorožec _____ Velbloud _____ 1 bod se přidělí za každé správně pojmenované zvíře. Místo „velbloud“ lze uznat i „dromedár“.	____	/3																					
5. PAMĚŤ - vštípení 1. „Nyní vyzkoušíme Vaši paměť. Přečtu Vám seznam slov, která si máte teď zapamatovat a pak si na ně později vzpomenout. Poslouchejte pozorně. Až skončím, snažte si vzpomenout na co nejvíce slov. Na pořadí nezáleží.“ 2. „Přečtu Vám stejný seznam slov ještě jednou. Snažte si zapamatovat co nejvíce slov a poté mi je vyjmenujte, včetně těch, která jste jmenovali/a poprvé.“	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>TVÁŘ</th> <th>SAMET</th> <th>KOSTEL</th> <th>KOPRETINA</th> <th>ČERVENÁ</th> <th>správně vybaveno (body)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. pokus</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>*</td> </tr> <tr> <td>2. pokus</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td>*</td> </tr> </tbody> </table>		TVÁŘ	SAMET	KOSTEL	KOPRETINA	ČERVENÁ	správně vybaveno (body)	1. pokus						*	2. pokus						*	Zde neuděluje žádné body	
	TVÁŘ	SAMET	KOSTEL	KOPRETINA	ČERVENÁ	správně vybaveno (body)																		
1. pokus						*																		
2. pokus						*																		
„Na konci testu Vás požádám, abyste si na tato slova znovu vzpomněl/a.“ Za každé správně vybavené slovo udělte 1 nepovinný bod.																								
6. POZORNOST																								
A. Opakování číslic																								
1. „Řeknu Vám řadu číslic. Až skončím, opakujte je ve stejném pořadí, v jakém jste je slyšel/a.“ 2. „Nyní Vám řeknu další řadu číslic. Až skončím, opakujte je v opačném pořadí, než jste je slyšel/a.“																								
Čtete rychlostí 1 číslice za sekundu.	1 bod za správné zopakování všech číslic.	Čtete rychlostí 1 číslice za sekundu.	1 bod za správné zopakování všech číslic pozpátku.																					
____	____	____	____																					
____/2																								

NUDZ

NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ

MONTREALSKÝ KOGNITIVNÍ TEST (Nasreddinův test)		JMÉNO: _____	Datum narození: _____
		Vzdělání: _____	DATUM: _____
		Pohlaví: _____	
1. Orientace / zručnost	Okopírujte krychli	Namalujte ciferník a označte 11 hodin 10 minut (3 body)	body
			____/5
2. Jmenování zvířete	____/3		
3. Slovní paměť	____/2		
4. Číselná paměť	____/1		
5. Pozornost	____/3		
6. Opakování slov	____/2		
7. Opakování slov	____/1		
8. Opakování slov	____/2		
9. Opakování slov	____/1		
10. Opakování slov	____/2		
11. Opakování slov	____/1		
12. Opakování slov	____/2		
13. Opakování slov	____/1		
14. Opakování slov	____/2		
15. Opakování slov	____/1		
16. Opakování slov	____/2		
17. Opakování slov	____/1		
18. Opakování slov	____/2		
19. Opakování slov	____/1		
20. Opakování slov	____/2		
21. Opakování slov	____/1		
22. Opakování slov	____/2		
23. Opakování slov	____/1		
24. Opakování slov	____/2		
25. Opakování slov	____/1		
26. Opakování slov	____/2		
27. Opakování slov	____/1		
28. Opakování slov	____/2		
29. Opakování slov	____/1		
30. Opakování slov	____/2		
CELKEM	____/30		

© Z Nasreddine MD

www.mocatest.org

NORMA ≥ 26 / 30

CELKEM
Přidej 1 bod řádku, který nemají
12 lidí s demencí

MoCA - struktura

ZRAKOVĚ-PROSTOROVÉ A EXEKUTIVNÍ ÚLOHY

Zkrácený test cesty

Obkreslování krychle

Test kresby hodin

PAMĚŤ : vštípení a vybavení

5 nesouvisejících slov

Lze sledovat proces učení

Vybavení bez nápovědy, s
nápovědou (kategorie,
výběr ze 3 slov)

POZORNOST

Opakování číslic: tam a
zpět

Vyťukávání písmene A

Sedmičkový test

ŘEČ

Pojmenování 3 zvířat

Opakování vět

Slovní produkce na
počáteční písmeno K

Sémantické schopnosti
abstrakce

ORIENTACE

Časová orientace +
orientace v místě

MoCA - využití

VÝHODY

Komplexní, hodnotí více kognitivních oblastí a přesto poměrně krátký (do 15 minut)

Snadná administrace i vyhodnocení

Umožňuje retestování jinou verzí

NEVÝHODY

Přišel do klinické praxe nedávno (po r. 2006)

Není v Česku validizován

Srovnání MMSE a MoCA

<i>MoCA</i>	<i>MMSE</i>		<i>MoCA</i>	<i>MMSE</i>
0	3		16	22
1	4		17	23
2	8		18	24
3	9		19	25
4	10		20	26
5	11		21	26
6	12		22	27
7	13		23	28
8	14		24	28
9	15		25	29
10	16		26	29
11	17		27	29
12	19		28	30
13	20		29	30
14	21		30	30
15	22			

Srovnání hrubých skóre MoCA a MMSE. Vedle sebe v řádku vždy HS MoCA a jemu odpovídající skóre MMSE (Roalf et al., 2012).

Test kresby hodin (Clock Drawing Test, CDT)

Doba administrace: 5-10 minut

Hodnotí více mentálních funkcí (zrakověprostorové schopnosti, pozornost, paměť, exekutivní schopnosti)

Vždy dostupný – potřeba pouze papír a tužka

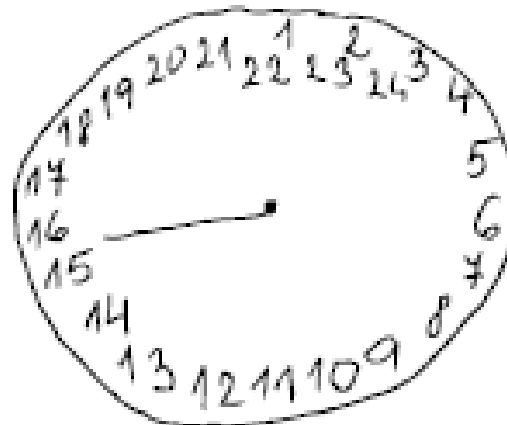
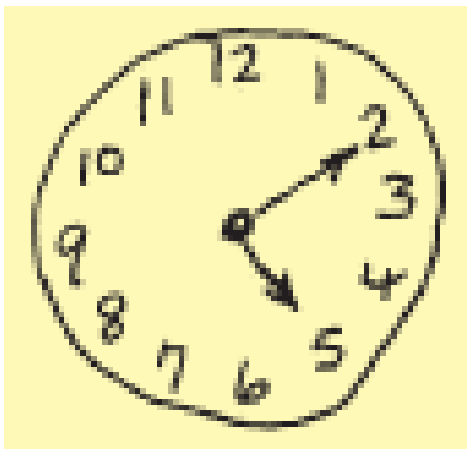
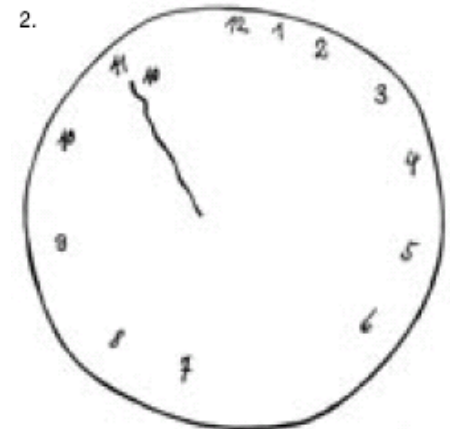
Často se kombinuje s MMSE, součástí ACE-R, MoCA ...

Možnost kvalitativního hodnocení, diferenciální diagnostiky

Více možností zadání a skórování, různý hraniční skór – nejasné porovnání výsledků

2.

Zadání CDT

„11 hodin 10 minut“

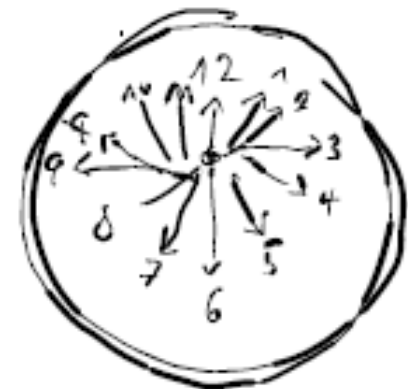
Stručné: „*Kreslení hodin.*“

Zevrubné: „*Vepište, prosím, do předkresleného kruhu čísla tak, jak jsou na ciferníku hodin a pak doplňte ručičky tak, aby ukazovaly na 11 hodin a 10 minut.*“

správné **zakreslení číslic na ciferníku** – správný počet, sled i rozmístění do 4 kvadrantů kruhu

správné **zakreslení času pomocí ručiček** odpovídající délky

u většiny: **více bodů = kvalitnější kresba.**

Tabulka 1. Znění škály dle Hendriksena

a) 1 bod za každou splněnou následující podmínku
1. Všechny 12 čísel je přítomno
2. Čísla jsou kolem vnitřku kruhu
3. Čísla jsou ve správném pořadí
4. Čísla symetricky rozmístěna, zejména osy 6–12 a 3–9 jsou zachovány
5. Dvě ručičky jsou přítomny
b) Minus 1 bod za každé následující
1. Další čísla jsou přidána nebo se opakuji
2. Jsou přítomny pomocné čáry (tzv. segmentace)
3. Všechna nebo některá čísla jsou rotována

Tabulka 2. Znění škály dle Sunderlanda

10.–6. Kresba ciferníku s kruhem a čísly převážně intaktní
10. Ručičky ve správné pozici
9. Lehké chyby v pozici ručiček
8. Těžší chyby v pozici minutové a hodinové ručičky
7. Pozice ručiček je zřetelně mimo správný směr
6. Nesprávné nebo žádné užití hodinových ručiček navzdory opakované instrukci (např. užití digitálního displeje, zakroužkování čísel)
5.–1. Kresba ciferníku s kruhem a čísly zcela nesprávnými
5. Nahromadění čísel v kruhu s čísly v jednom místě ciferníku nebo obrácené pořadí čísel. Ručičky stále mohou být nějakým způsobem přítomny
4. Další deformace číselné sekvence. Integrovaný obraz hodin je již zrušen (např. chybí čísla nebo jsou vně kruhu)
3. Čísla a kruh ciferníku již nejsou spojeny v kresbě v jeden celek, ručičky nejsou přítomny
2. Kresba má jisté znaky vycházející z instrukce předtím získané, ale je to jen velmi přibližná podoba ciferníku
1. Dále jen pokusy neinterpretovatelné a případně bez pokusů

Tabulka 3. Znění škály dle Shulmana

1. stupeň: vizuospaciální chyby
a) lehce narušeny mezery mezi čísly
b) kreslí čísla vně kruhu
c) otáčí list papíru, takže některá čísla jsou rotována
d) kreslí v pomocných čárách, tzv. segmentace
2. stupeň: chyba v označení hodin
a) chybí minutová ručička
b) kreslí jedinou čárou od 12 ke 3
c) píše slova „3 hodiny“
d) píše znovu číslovku 3
e) zakroužkovává číslo 3
f) není schopen označit 3:00 hodiny
3. stupeň: vizuospaciální chyby
a) středně chybné rozmístění mezer mezi čísly (nelze označit 3:00)
b) chybí čísla
c) perseverace: - aa) opakuje kruh - ab) pokračuje za 12 dále 13, 14, 15...
d) pravolevá záměna: píše čísla proti směru hodin
e) dysgrafie: neschopen napsat správné čísla.
4. stupeň: velmi chybné rozmístění čísel
a) plete čas – píše v minutách, dnech, měsících apod.
b) kreslí schéma lidského obličeje na ciferník
c) píše slovo hodiny
5. stupeň: neschopen provést jakýkoliv smysluplný pokus o splnění úkolu

CDT - využití

VÝHODY

Komplexní, hodnotí více kognitivních oblastí, rychlý (do 10 minut) a příjemný („hra“)

Dobře doplňuje standardní screeningové metody

Přínosný pro diferenciální diagnostiku

NEVÝHODY

Obtížné vyhodnocení – vliv subj.hodnocení, nutná zkušenost

Více možností zadání – obtížně porovnatelný

Test verbální fluence

Kategoriální (sémantická)

- kategorie: **zvířata**, ovoce a zelenina, povolání ...
Jmenování zvířat za 1 min. (např. v 7MST, v ACER)
Každé zvíře = 1 b.
Maximum 45 b.
- výkon kognitivně intaktních 15–18 bodů
- u osob s demencí klesá pod 10–12 bodů.

Lexikální (fonémická)

- Na písmeno: N, K, P (ang. F, A, S)
„Řeknu vám písmeno, např. B. Vaším úkolem bude tvořit co nejvíce různých slov, která začínají na písmeno B, kupříkladu bláto, baťoh, brýle atd. Nesmíte tvořit vlastní jména ani slova s jinými koncovkami, jako blátivá-blátivý-blátivé atd. Máte 1 minutu na to, abyste mi řekl co nejvíce slov, která začínají tím písmenem. Za chvíli vám řeknu písmeno a vy budete tvořit co nejvíce slov, která jím začínají. Připraven? Takže N.. Ted’.

Každé správné slovo = 1 b.

Součet N+K+P (cut off pro ZŠ 31b a níž, pro SŠ s mat. 38b a níž, pro VŠ 46b a níž)

Verbální fluence - využití

Testuje narušení řečových, intelektových a paměťových schopností, organizaci myšlení (exekutivní funkce)

VÝHODY

Za krátký čas dá mnoho informací

Přínosný pro diferenciální diagnostiku

NEVÝHODY

Obtížné vyhodnocení – nemá jasný cut off

Ženy výrazně lepší než muži

Silně ovlivněna věkem
(průměr 60tníků cca 40,
70tníků mírně nad 20,
80tníků pod 20)

Co zmůže špatná nálada

- Příčiny deprese: životní situace, chronické onemocnění, závislost, farmakoterapie (benzodiazepiny!!)
- Důsledky pro kognici: zhoršuje pozornost, orientaci, řešení situací – až PSEUDODEMENCE

MMSE - 25b (Folstein et al. 1975, Tošnerov 1998)

- Snižuje ADL, iADL, pohyb. aktivitu

→ ztracená kvalita života

- Řešení:

Antidepresiva

Psychologický rozhovor

Fyzická aktivita – i jako prevence!!

Výskyt deprese

Zvyšuje se s věkem (studie HUNT Norsko, 1995-7)

20-29let – 4%, nad 80 let 20%

Prevalence deprese nad 65 let: 1-10%
(M<Ž)

Mezi seniory je nejvíce dokonaných sebevražd!

Výskyt deprese v českých studiích z

20./21.st: 9% osob žijících doma (u seniorů 85+ až u 20%), 45% pacientů LDN, u 46-50% osob v DD

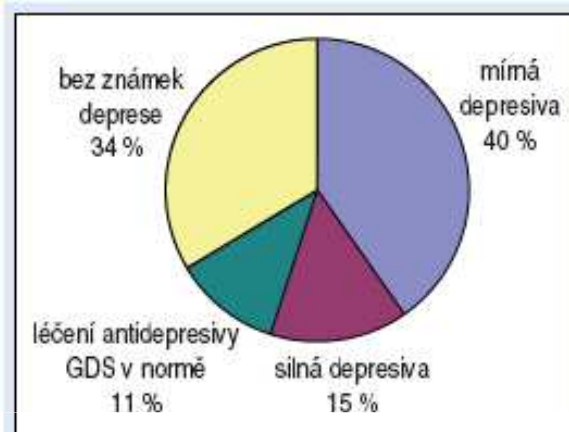
Holmerová, Vaňková, Dragomirecká,

Janečková, Veleta (2006) – 122 osob v DD, M:Ž=1:5, průměr 81let, GDS 15 těžká 15%, mírná 40%,

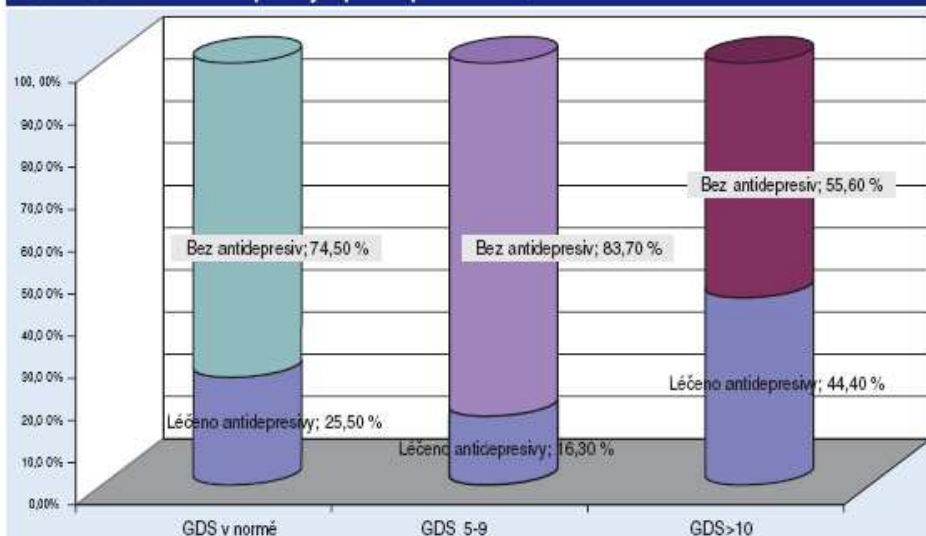
34% bez d.+ 11% léčeno antidepresivy polovina osob s těžkou depresivitou nebyla léčena!!

Výskyt deprese až u 50% hospitalizovaných pacientů s AD

Graf 1. Výskyt depresivity v souboru obyvatel DD

Graf 4. Proléčenost antidepresivy v podskupinách dle GDS

Zvládnout „být starý“

Suzanne Reichard strategie přizpůsobení na stáří

- ✓ **strategie konstruktivnosti** – člověk se těší ze života , i ve stáří navazuje přátelské vztahy, je tolerantní, optimistický, soběstačný, vytváří si reálné perspektivy dalšího života
- strategie závislosti – člověk je pasivní, čeká, že se o něj druzí postarají, preferuje bezpečí, klid a pohodlí dosavadního života
- strategie obranného postoje – člověk bojuje o nezávislost, zavírá oči před důsledky stáří, nepřeje si odejít do penze
- strategie hostility
- sebenenávist

Pozor na závislost ve stáří

- **Závislost ve stáří má následující specifika**

- zvýšené riziko tělesných komplikací
- zvýšení riziko interakcí „zneužívaná látka-chronicky užívané léky“
- zvýšení riziko intoxikace s fatálními následky dané sníženým odbouráváním látek z organismu
- negativní vliv návykových látek na kognitivní stav

Závislost na alkoholu – více muži

- více v institucích než doma
- až 20% demencí je spolupodmíněno alkoholem

A co léky?

- **Závislost na lécích na spaní** (hypnotika) – více ženy
 - Nespavostí trpí velká část lidí od středního věku výše
 - u 50-64letých je to každý pátý, u 65-79letých již každý čtvrtý člověk.
 - barbituráty - ospalost, závratě, útlum CNS
 - riziko vyvolání deprese, poruchy trávení
 - BENZODIAZEPINY (oxazepam, diazepam apod.) - odbourávají se několik dní ve stáří
 - i 10 a více tablet denně, nebezpečí kombinace s alkoholem
 - vyvolávají protrahovanou sedaci, vede k pádům, tlumí acetylcholinergní systém → útlum kognitivních funkcí,
 - chronické užívání vede ke zhoršení pozornosti a paměti (reverzibilní), riziko vyvolání deprese
- **Závislost na lécích na bolest** (analgetika) – více ženy
 - analgetika bere až 50% seniorů,
 - zneužívají je nejčastěji ženy 50+ (chronické bolesti, psychosomatické nemoci, deprese)

Prospěšná nootropika

- **zlepšují metabolismus a prokrvení CNS a tím posilují kognitivní funkce**

- výhody: mají malé nebo žádné nežádoucí účinky, působí dlouhodobě a nevyvolávají závislost.

Piracetam – zvyšuje prokrvení a metabolismus glukózy v mozku a zvyšuje průtok krve mozkem.

Vitamín B6 – zvyšuje prokrvení mozku

Dále také:

přípravky z Jinanu Dvojločného (ginko biloba) – které rozšiřují cévy a tím zlepšují prokrvení CNS, pomáhají také využití glukózy v neuronech.

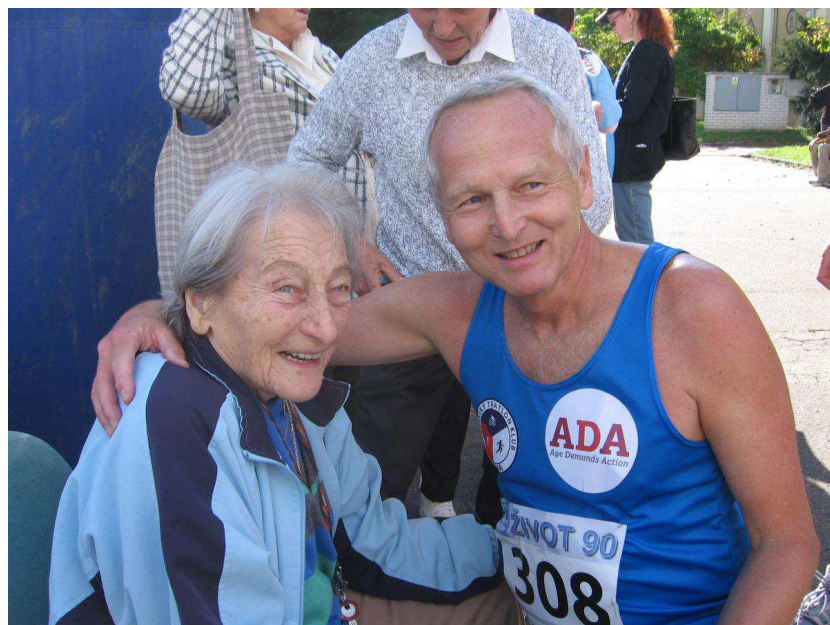
Vitamíny A, C, E, selen – zpomalují degradaci CNS pomocí štěpení volných radikálů.

L-karnitin – zpomaluje zhoršování kognitivních funkcí u osob s AN

Úspěšné stárnutí

Strategie úspěšného stárnutí (PhDr. Srnec)

R – racionální postoj

O – orientace na budoucnost

S – sociální kontakty

A - aktivita

Použité zdroje

- Fialová, D.; Topinková, E. Koncept léčiv nevhodných ve stáří – farmakologické a farmakoepidemiologické aspekty. *Remedia*. 2005, 15 (4–5): 410–417.
- Holmerová I, Jurašková B, Zikmundová K a kol. Vybrané kapitoly z gerontologie. 2007. Gerontologické centrum.
- Holmerová I, Vaňková H, Dragomirecká E, Janečková H, Veleta P. DEPRESIVNÍ SYNDROM U SENIORŮ, VÝZNAMNÝ A DOSUD NEDOCENĚNÝ PROBLÉM., *Psychiat. pro Praxi*; 2006; 4: 182–184
- Hynie, S. *Farmakologie v kostce*. Praha: Triton, 2001. ISBN 80-7254-181-1.
- Chrástkova D. Faktory zvyšující mentální výkon. Přednáška v rámci kurzu pro trenéry paměti II stupně. 26.11.2012.
- Jiráček, R. Specifika farmakoterapie v gerontopsychiatrii. *Psychiatria pre prax*. 2010; 11 (4): 118–120.
- Krombholz, R., Drástová, H. Závislosti a stáří. *Psychiatria pre prax*. 2010, 11 (5–6): 161–164.
- Kulišťák P. Neuropsychologie. Praha: Portál, s.r.o. 2003. ISBN 80-7178-554-7.
- Langmeier, J. & Krejčířová, D. (2006): *Vývojová psychologie*, 3. vydání. Grada Publishing, s. r. o., Praha.
- Pidman V. DEPRESE Z RŮZNÝCH ÚHLŮ POHLEDU II. Sborník konference. Praha: Galén. 2007. ISBN 978-80-7262-474-4
- Preiss, M., Křivohlavý, J.(2009): Trénování paměti a poznávacích schopností. Grada Publishing, a.s.
- Preiss M, Steinová D, Jarkovská H, Waidingerová I, Špaténka P. Krátkodobá efektivita kombinovaného tréninku (trénování paměti a tělesného cvičení) u seniorů. *Psychologie pro praxi*, 2011;
- (1–2): 95–108.
- Štěpánková, H., Steinová, D.(2009): Trénování paměti, metodická příručka. Psychiatrické centrum Praha.
- Tošnerová T, Bahbouh R. Mini-mental state - Rychlé orientační vyšetření kognitivního stavu. *Československá psychologie*. 1998. 42, 4, 328–333.
- Vágnerová, M. (2000): *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Portál, s. r. o., Praha.
- Vejsadová R. - www.mneme.cz

Použité zdroje

Bartoš A: *Krátké kognitivní testy*, Poradna pro poruchy paměti, FN Královské Vinohrady, prezentace dostupná na www.kognice.cz

Jiráček R, Bartoš A: *Krátké testy a dotazníky*, kapitola v Gerontopsychiatrie, 2012 (v tisku)

Lezak, M. D. (2004). *Neuropsychological Assessment* (4. vyd.). New York: Oxford University Press.

Mioshi, E., Dawson, K., Mitchell, J., Arnold, R., & Hodges, J.R. (2006). *The Addenbrooke's Cognitive Examination Revised (ACE-R): a brief cognitive test for dementia screening*. International Journal of Geriatric Psychiatry. 21, 1078-1085.

Ressner, P., & Ressnerová, E. (2002). *Test hodin, přehledná informace a zhodnocení škál dle Shulmana, Sunderlanda a Hendriksena*. Neurologie pro praxi, 6, 316-322.

Roalf, D.R., Moberg, P.J., Xie, S.X., Wolk, D.A., Moelter, S.T., & Arnold, S.E. (2012). Comparative accuracies of two common screening instruments for classification of Alzheimer's disease, mild cognitive impairment, and healthy aging. Alzheimer's & Dementia. 1–9.

Schramm, U., Berger, G., Müller, R., Kratzsch, T., Peters, J., & Frölich, L. (2002). *Psychometric properties of Clock Drawing Test and MMSE or Short Performance Test (SKT) in dementia screening in memory clinic population*. International Journal of Geriatric Psychiatry. 17, 254-260.

Telecká S: Neuropsychologické vyšetření při podezření na kognitivní deficit. I. neurologická klinika FN u sv. Anny v Brně, prezentace dostupná na www.kognice.cz

Topinková E, Jiráček R, Kožený J: *Krátká neurokognitivní baterie pro screening demence v klinické praxi: sedmiminitový screenigový test*. Neurologie pro praxi, 2002,6, s. 323-328

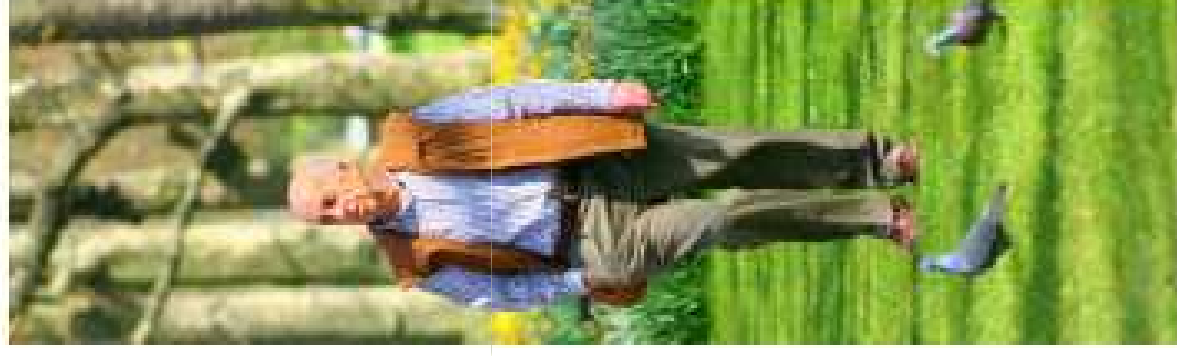
www.pcp.lf3.cuni.cz/adcentrum/dotazniky.html

www.mocatest.org

<http://memorydoc.org/7minutescreen/>

Denní stacionář pro seniory

Otevíráme nově vybudovaný denní stacionář pro seniory

Pro koho je denní stacionář určen?

Pro seniory s Alzheimerovu nemocí a seniory s jinými typy demence, kteří jsou mobilní a částečně soběstační.

Poslání denního stacionáře

Aktivizační činnost seniorů, nácvik a upevňování motorických, psychických a sociálních schopností a dovedností, zprostředkování kontaktů se společenským prostředím a s vrstevníky.

Co nabízíme?

- Pohybové a relaxační aktivity, vaření a pečení pro radost, výtvary a rukodělné činnosti, trénink paměti, promítání filmů, poslech hudby, četba, hraní společenských her.
- Celodenní stravování – snídaně, svačina, oběd, svačina.

Provozní doba

Pondělí–pátek od 7:00 do 16:30 hod.

Cena

Platba za služby je vyměřena dle rozsahu služeb. Podrobnější informace poskytne vedoucí denního stacionáře.

Kde nás najdete?

Národní ústav duševního zdraví
Topolová 748, 250 67 Klecany
Telefon: 283 088 153, 283 088 154

Dopravní spojení: metrem C do stanice Kobylisy a odtud autobusem číslo 371 nebo 374 do zastávky Klecany, U hřbitova.

Děkuji za pozornost!

hana.orlikova@nudz.cz